

**Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

Кафедра психології

**ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОЯВІВ СЕКСУАЛЬНОСТІ ТА
ПСИХОЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ**

Дипломна робота

Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

Виконав:

студент 4 курсу, групи 403
спеціальності 053 Психологія

Мельничук Микита Анжійович

Керівник: к.психол.н., доц. Чаплак Я.В.

Рецензент: к.філол.н., доц. Чуйко Г.В.

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри № ____

від „____” _____ 20__ р.

зав. кафедри _____ доц. Андрєєва Я.Ф.

Чернівці - 2024

АНОТАЦІЯ

У нашій роботі розглянуто психологічні особливості взаємозв'язку проявів сексуальності та психоемоційних станів. Актуальність даного дослідження зумовлена стрімкими суспільними змінами в контексті соціокультурного простору. Метою дослідження є розкриття взаємозв'язків прояву сексуальності та психоемоційних станів.

У дослідженні використовувалися методи психологічного тестування, аналіз психологічної літератури та методи обробки даних які дозволяли виявити взаємозв'язки між проявами сексуальності та психоемоційними станами. Були розглянуті теоретичні напрацювання по темі сексуальності, її проявів та історико-культурний контекст цієї теми. У результатах дослідження було виявлено що є істотні кореляційні зв'язки між проявами сексуальності та психоемоційними станами, зокрема такі прояви як сексуальний моніторинг корелюють зі станами депресії, психопатії, психастенії, шизоїдності та гіпоманії.

Результати дослідження можуть бути корисними для практикуючих психологів, психотерапевтів та інших фахівців, які працюють у сфері дослідження сексуальної поведінки. Вони також можуть стати основою для подальших наукових досліджень у галузі психології сексуальності.

Ключові слова: прояви сексуальності, психоемоційні стани, соціокультурний простір, дискурсивність, кореляційні зв'язки.

ABSTRACT

The paper deals with the psychological features of the relationship between sexuality and psycho-emotional states. The relevance of this study is due to the rapid social changes in the context of the socio-cultural space. The purpose of the study is to reveal the interconnections between sexuality and psycho-emotional states.

The study used methods of psychological testing, analysis of psychological literature and data processing methods to identify the relationship between sexuality and psycho-emotional states. The theoretical developments on the topic of sexuality, its manifestations and the historical and cultural context of this topic were considered. The study found that there are significant correlations between manifestations of sexuality and psycho-emotional states, in particular, such manifestations as sexual monitoring correlate with states of depression, psychopathy, psychasthenia, schizoidism and hypomania.

The results of the study may be useful for practicing psychologists, psychotherapists and other professionals working in the field of sexual behaviour research. They can also serve as a basis for further research in the field of psychology of sexuality.

Key words: manifestations of sexuality, psycho-emotional states, socio-cultural space, discursivity, correlations.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ М.А. Мельничук

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	2
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ПРОЯВІВ СЕКСУАЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ	9
1.1 Підходи науковців до дослідження проблем сексуальності	9
1.2 Сексуальні установки з позиції історичних періодів розвитку суспільства	12
1.3 Табуованість та дискурсивність теми сексуальності	16
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПРОЯВІВ СЕКСУАЛЬНОСТІ ТА ПСИХОЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ	20
2.1 Організація та методи дослідження	20
2.2 Емпіричний аналіз результатів дослідження взаємозв'язку проявів сексуальності та психоемоційних станів	31
2.3 Кореляційний аналіз результатів дослідження взаємозв'язку проявів сексуальності та психоемоційних станів	35
2.4 Факторний аналіз результатів дослідження взаємозв'язку проявів сексуальності та психоемоційних станів	43
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48

ВСТУП

Актуальність. На сьогоднішній час ми можемо спостерігати досить серйозні зміни в соціокультурному просторі. Наша країна рухається до Західного суспільства і основні поняття Заходу свобода та лібералізм так чи інакше почнуть стосуватися і сексуальності людини. Звідси виникає потреба комплексного розуміння її природи та зв'язку з психоемоційними станами, особливо в контексті сучасних підходів до сексуальної освіти та підтримки психосексуального здоров'я.

Зміни у соціокультурному середовищі, такі як підвищення рівня обізнаності про різні аспекти сексуальності та психосексуальне здоров'я, вимагають адекватного наукового підходу до вивчення цих тем. Особливо важливо досліджувати взаємозв'язок між проявами сексуальності та психоемоційними станами, адже це може допомогти у розробці ефективних методів психологічної підтримки і консультування.

Дослідженням проблематики сексуальності людини займалися такі відомі вчені як Зигмунд Фрейд, Карен Горні, Ерік Берн, Ріхард фон Крафт-Ебінг, Альфред Кінсі, Вільям Мастерс, Вірджинія Джонсон, Джон Мані, Хелен Сінгер Каплан, Шир Хайт, Мішель Фуко, Еріх Фромм, Роберт Сапольські та інші.

Вивчення цього питання є актуальним і в світлі сучасних тенденцій до більш відкритого обговорення питань сексуальності в суспільстві. Сучасний світ сприяє виходу людей на відкриті діалоги в контексті власних переживань та емоцій, що робить дослідження в цій галузі ще більш важливим для розуміння та підтримки психосексуального здоров'я особистості

Об'єкт дослідження: сексуальність особистості як психологічне явище.

Предмет вивчення: особливості проявів сексуальності особистості.

Мета цієї роботи – провести теоретичне дослідження розуміння феномену сексуальності та різних його аспектів у психології, провести емпіричне дослідження, розкривши в ньому взаємозв'язки між проявами психоемоційних станів та сексуальністю особистості.

Завдання кваліфікаційного дослідження:

- 1) вивчити й опрацювати наявний теоретичний матеріал із вищезазначеної проблематики;
- 2) узагальнити проаналізований матеріал в теоретичній частині дипломної роботи;
- 3) підібрати психодіагностичний інструментарій для дослідження проблематики кваліфікаційного дослідження;
- 4) проаналізувати й узагальнити результати емпіричного дослідження та провести їх кореляційний аналіз;
- 5) узагальнити результати теоретичного та емпіричного дослідження у загальних висновках дипломної роботи.

Для досягнення поставлених завдань застосовувалися наступні **методи дослідження**:

1. **Теоретичні**: аналіз психологічної філософської та сексологічної літератури, порівняння та узагальнення теоретичних даних, що стосуються досліджуваної проблеми.

2. **Емпіричні**: психодіагностичні методики:

- 1) міні-мульти (Скорочений багатофакторний опитувальник дослідження особистості);
- 2) багатовимірний опитувальник для оцінки сексуальності (Multidimensional Sexuality Questionnaire);
- 3) опитувальник діагностики самооцінки психічних станів (за Г. Айзенком).

3. **Методи обробки даних**: методи описової статистики, кореляційний та факторний аналіз.

Експериментальна база дослідження. У даному дослідженні брали участь 36 респондентів віком від 17 до 24 років.

Гіпотеза дослідження. Гіпотеза, яка перевірялася в нашій роботі, полягала у двох наукових припущеннях:

а) існує значимий кореляційний зв'язок між показниками сексуальності особистості та рівнем прояву її нервово-емоційної стійкості, ступенем інтеграції особистісних властивостей та рівнем адаптації особистості до соціального оточення;

б) існує взаємозв'язок між показниками прояву сексуальності та психічними станами особистості.

Структура дослідження. Ця кваліфікаційна робота складається зі вступу, 2 розділів: теоретичного та емпіричного, висновків, списку використаної літератури. Робота проілюстрована вісьмома таблицями та одним рисунком. Загальний обсяг роботи - 43 друковані сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ПРОЯВІВ СЕКСУАЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

1.1 Підходи науковців до дослідження проблем сексуальності

Концепція Фрейда. Його роботи були направлені на дослідження психосексуального розвитку та його подальший вплив на психічне здоров'я. Його роботи були досить «скандальними» та революційними для психології кінця 19-го початку 20-го століття і в наступних параграфах будуть вказані причини цьому. Він вводить одне з центральних понять психоаналізу – лібідо, що означає психічну основу сексуальності, яка викликає сексуальний потяг та визначає силу і направленість сексуального бажання. Фрейд виділяє схему психосексуального розвитку людини яке обумовлене зміщенням області концентрації лібідо в тілі. До її складових відносяться:

- 1) Оральна стадія (від народження до півтора року) – пов'язана з задоволенням від смоктання материнських грудей
- 2) Анальна стадія (від 1.5 до 3 років) – пов'язана з приємними відчуттями дитини при екскретній діяльності
- 3) Фалічна стадія (від 3 до 6 років) – сексуальне дослідження власного тіла та формування Едипового комплексу (свідомий чи несвідомий сексуальний потяг до батька протилежної статі) в хлопців та комплексу Електри в дівчат
- 4) Латентна стадія (від 6 до 12 років) – зниження сексуального інтересу та витіснення ранніх сексуальних переживань
- 5) Генітальна стадія (від 12 років) – активний прояв лібідо, бурне статеве дозрівання

При неможливості прояву лібідо чи порушенням в розвитку лібідо можуть виникати невротичні стани і включатися механізми захисту (витіснення, регрес, сублімація) [8]

Концепція Еріха Фромма. Фромм розглядає людську сексуальність з позиції зв'язку між людьми який в ідеалі мав би виникати з метою бажання з'єднатися з іншою людиною за умови збереження цілісності власного «я». Всі інші форми любовного чи сексуального потягу він називає незрілим і описує їх як «симбіотичний зв'язок», тобто стан коли люди знаходячись в союзі один з одним втрачають своє особистісне наповнення і потрапляють в повну залежність від іншого. Так він виділяє мазохізм як пасивний прояв симбіотичного зв'язку і садизм як активний прояв симбіотичного зв'язку. Мазохізм направлений на подолання психологічної самотності стаючи невід'ємною частиною іншої людини. Інша людина керує нею, направляє, захищає та приймає рішення. Садизм на противагу мазохізму проявляється в бажанні звільнитися від психологічної самотності перетворивши іншу людину на частину себе. Він виділяє три типи садистичних стосунків.

1) Перший тип заключається в бажанні покласти людину в положення залежного від себе, здобути необмежену владу над нею

2) Другий тип проявляється в бажанні не тільки володіти іншою людиною а й експлуатувати її, використати як свій ресурс у своїх цілях.

3) Третій тип заключається в бажанні завдання іншій людині страждання. Воно може проявлятися як активно (самому принижувати і завдавати болю) та пасивно (спостерігати за стражданнями іншого) [9].

Концепція Карен Горні. Вона розглядала цю проблему з позиції того що невротична потреба в любові може часто приймати форму сексуальної пристрасті чи ненаситній потребі в сексуальному задоволенні. Людина, чії сексуальні потреби зростають під неусвідомленим впливом тривожності, схильна приписувати інтенсивність сексуальних потреб до вродженого темпераменту чи свободі від загальноприйнятих табу. Багато явищ вважаються сексуальними які в дійсності являються відображенням складних невротичних станів і вираженням невротичної потреби в любові. Наприклад сексуальні бажання у відношенні до терапевта зазвичай інтерпретуються як повторення сексуальної фіксації на одному з батьків, проте часто вони

виявляються скоріше не справжнім сексуальним бажанням а слугують висловленням заспокійливого контакту для зниження тривоги. [11]

Концепція Еріка Берна. Він розглядає відношення до сексуальності з позиції користі соціального та фізичного контакту для функціонування людини. Він також розглядає це питання з міркувань етики беручи до уваги те що згадки про секс прибираються з медіа поля навідміну від згадок про насилля. Так він говорить про цензуру сексу і про те що в соціумі скоріше будуть розповсюджувати насилля ніж секс. Звісно така позиція неактуальна для нашого часу оскільки зараз ми можемо отримати однаково повний доступ як до сексу так і до насилля в медіаполі.

Він виділяє шість видів людського голоду:

- 1) За враженнями
- 2) За фізичним контактом
- 3) За подіями
- 4) За структуруванням часу
- 5) Сексуальний голод
- 6) За визнанням

Берн вважає що сексуальний контакт є способом втамувати всі 6 голодів тож не має бути причин втручатися в сексуальний зв'язок двох дорослих людей які займаються цим за власної згоди. [12]

Ріхард фон Крафт-Ебінг. Він був одним з перших експертів у сфері сексопатології і зміг дослідити та виділити список сексуальних девіацій. Він вперше детально описує поняття мазохізму, некрофілії, сексуальної агресії, зоофілії, бертранізму та ексгібіціонізму. Так він розподіляє ці девіації за чотирма групами

- 1) Садизм
- 2) Мазохізм
- 3) Фетишизм
- 4) Гомосексуалізм

На його думку в деяких пацієнтів спостерігається вроджена гомосексуальність яка розвивається під впливом неврастенії викликаної мастурбацією. Люди з вродженим гомосексуалізмом рано починають статеве життя і переживають більш сильні почуття до партнерів своєї статі через що вони більшою мірою схильні до неврастенії і безумства [13]. Зараз такі погляди здаються нам сильно застарілими і можливо дикими проте для того часу Ебінг зробив важливий внесок у розвиток як сексопатології так і психопатології і сексології в цілому.

1.2 Сексуальні установки з позиції історичних періодів розвитку суспільства

Розбираючи тему сексуальності в різні моменти історії справедливо буде виділити її аспекти і ставлення до них. Для окреслення цієї теми можемо розглянути наступні: секс і романтична любов, ставлення до сексу до шлюбу, ставлення до мастурбації, ставлення до оголеності та ставлення до сексуальної орієнтації та гендерній належності.

Ставлення до сексу як елементу любові. Ще в античній Греції філософи висували думку що секс виникає як природня потреба всередині любовних стосунків. Секс слугує символічним бажанням з'єднатися, стати одним цілим з іншою людиною. Згодом ставлення до нього дещо змінилося і в залежності від культури шлюб міг узаконювати романтичні і сексуальні стосунки будучи свого роду зкріпленням союзу, тож сексуальні зв'язки поза його межами не сприймалися. У наш час після сексуальної революції 60-тих років ставлення до сексу змінилося. Фокус змістився в сторону задоволення скоріше фізіологічних потреб тож секс почав сприйматися скоріше не як наслідок любові а як природня потреба яку необхідно задовільнити.

Ставлення до оголеності та тіла. На початку 20-го століття до оголеного тіла ставилися скоріше з відразою. Частина тіла які мають відношення до сексуальності приховувались, свого оголеного тіла соромились а сама оголеність засуджувалась. Зараз порядок цензури змінився і людей цікавить

скоріше міра до якої можна оголяти тіло. В контексті релігійних практик ми все ще можемо бачити табу на оголеність. Наприклад ісламські фундаменталісти вважають що жінка повинна прикривати одягом більшу частину свого тіла. У 1996 році в Єрусалимі декілька членів ортодоксальної єврейської общини словами та діями принижували жінок одягнутих в сорочки без рукавів та спідниці вище коліна. З іншого боку в США вже багато років діють нудистські організації кожна з яких має свій устав. Деякі вважають що оголеність та сексуальність це різні речі і людина оголена виглядає радше природньо і невинно ніж сексуально інші вбачають в оголеності прояв свободи та права людини.

Ставлення до дошлюбних сексуальних стосунків. У 50-тих роках було проведено дослідження серед студентів американських університетів що мало на меті виявлення ставлення до дошлюбних сексуальних зв'язків [6]. Результати показали що більшість вважає необхідним статеве стримання до шлюбу і в особливості це мало стосуватися жінок. Сексуальні потреби чоловіків вважалися більшими ніж жіночі. На думку соціуму чоловік навідріз від жінки мав володіти багатим сексуальним досвідом для того, щоб потім «посвятити» жінку в «таїнства сексуального життя». Звісно ближче до 90-тих років ця тенденція йшла на спад і молодь ставилася більш лояльно до сексуальних стосунків поза шлюбом причому незалежно від того чи вони самі перебували в таких стосунках. Тут ми так чи інакше стикаємося з системою подвійних стандартів. Свіжіші дослідження 16-го року [14] вказують на те що така тенденція все ще зберігається. Гіпотеза заключалась в тому що серед гетеросексуальних пар подвійні стандарти будуть підтримуватися людьми в залежності від: статі(чоловіки більш схильні до подвійних стандартів), певних вподобання серед медіа контенту, релігійності і політичних поглядів, та схильності до сексизму. Результати були наступними. Значної кореляції між статтю не виявлено, гіпотеза стосовно вподобаного медіа контенту підтвердилась для обох статей, гіпотеза з релігійністю підтвердилась лише для

чоловічої статі, кореляція з політичними поглядами спостерігалась в обох статей, кореляція зі схильністю до сексизму підтвердилась для обох статей.

Ставлення до мастурбації. Мастурбація протягом тривалого періоду історії сприймалась людьми як гріх. Корені цього можна знайти в релігійній міфології а саме у Старому Заповіті, міф про Онана та його гріх. Бог наказав Онану вступити у зв'язок із вдовою свого померлого брата проте Онан «пролив сім'я на землю» і за це Бог покарав його. Більшість тлумачень схиляються до того що це відбулося через те що Онан займався мастурбацією. У період середньовіччя до мастурбації також ставилися упереджено і вважали що вона викликає ряд хвороб: сліпоту, божевілля, туберкульоз (сухоти) і багато інших. З іншого боку до дитячої мастурбації ставилися відносно поблажливо оскільки вважали що дитина ще замала щоб себе контролювати. Медицина також зіграла свою роль у розповсюдженні упереджень до мастурбації. У 1741 швейцарський лікар Тіссо опублікував працю під назвою «Онанизм чи Трактат про хвороби викликані мастурбацією». У ньому він описує різноманітні хвороби які пов'язані з мастурбацією такі як туберкульоз, ослаблення імунітету та порушення роботи нервової системи. [10] Американський лікар Бенджаміни Раш (1746 - 1813) стверджував що мастурбація викликає епілепсію, втрату пам'яті та туберкульоз. Ближче до 20-го століття ставлення до мастурбації стало більш терпимим. Мастурбацію стали розглядати скоріше як спосіб зняти психосексуальну напругу.

Ставлення до порнографії. Оголені зображення на скульптурах фресках та вазах існували ще в період античності хоча тоді це ще не класифікувалося як порнографія. У епоху Відродження і до 18-го століття отримали розповсюдження «порнографічні гравюри». Хоча антипорнографічні рухи почалися у другій половині 20-го століття серед феміністок третьої хвилі, чітко виділити суспільну думку та ставлення до порнографії можна починаючи з 21-го століття оскільки тоді почали проводити активні масштабні дослідження та соціальні опитування на цю тему. Зараз цю тему почали активніше досліджувати через повну доступність та розповсюдження

порнографічних матеріалів. Будь-хто може отримати до них доступ у будь-який момент часу в будь-якій кількості і така доступність сильно занепокоїла активістів антипорнографічного руху. До активістів належать різні категорії людей. Колишні порноактори які стверджують про експлуатацію жінок в порноіндустрії. Феміністки які стверджують що порнографія підштовхує людей до сексизму та деструктивному нав'язуванню ролей в соціальній поведінці [4]. Так вони посилаються на те що порнографія розповсюджує стереотип про те що жінки завжди слабші і знаходяться в сабмісивній позиції в той час як чоловіки в доміантній. Психологи які стверджують що порнографія здатна викликати залежність [2], меншу задоволеність у сексуальних стосунках [2], погіршений емоційний фон [3] та сексуальну агресію [4]. Є звісно і люди які не бачать в цьому такий великий негативний ефект і прагнуть не демонізувати порнографію. Так вони сприймають її скоріше як спосіб психосексуальної розрядки та додаткової стимуляції.

Ставлення до гендерної ідентифікації та сексуальної орієнтації. З позиції сучасних досліджень нам відомо про те наскільки різноманітними бувають прояви сексуальної поведінки людини, проте тривалий час нормою вважались лише гетеросексуальна орієнтація а будь-яка інша засуджувалась. Часто психіатри та лікарі інших спеціальностей класифікували інші орієнтації як хворобу. Сприйняття сексуальної поведінки сильно залежить від історичних та соціально обумовлених установок. Якщо ми беремо до прикладу Античність то історичні хроніки стверджують що в античній Греції в 5-му столітті до н.е. вважали що сексуальність можна вважати хорошою поки людина може себе контролювати і не «втрачати голову». У ті часи безвідповідальним вважалася сексуальна поведінка яка заважала громадянину виконувати свій борг перед державою чи пов'язаним з посяганням на дітей чи жінок вільних громадян. Сексуальні обмеження були класові, вікові і сімейні проте не статеві. З іншого боку якщо ми беремо до прикладу Середньовіччя то тоді сексуальність сприймалася не в контексті психологічної структури. Тоді сексуальна поведінка регулювалася соціальними нормами які переважно

встановлювала церква. Було визначено яка поведінка була припустимою а яка ні незалежно від психологічних особливостей людини. З кінця 50-тих років почалися значні зміни в ставленні до альтернативної сексуальної орієнтації. Так, більшість спеціалістів включаючи членів АПА вже не вважають гомосексуальність патологією.

1.3 Табування та дискурсивність теми сексуальності

З огляду досвіду нашого повсякденного життя ми можемо сказати що тема сексуальності і сексу в цілому сильно табувана. Батьки неохоче пояснюють дітям тему сексу, на уроках вона розглядається або зі сміхом і соромом або взагалі не розглядається. Людська сексуальність це територія контрастів і протиріч. Кожна людина має свої етичні та моральні погляди на тему сексуальності. Хтось вважає що ця тема є аморальною і не повинна обговорюватися в нормальному соціумі, хтось не бачить тут нічого що суперечить моралі і навпаки готовий до діалогу, хтось червоніє при слові «секс» і всім що з ним пов'язане а хтось лиш його і хоче обговорювати. Таке різноманіття життєвих позицій сильно залежатиме від виховання, релігійних поглядів, соціального розвитку та життєвих ситуацій які могли сприяти внутрішній забороні цієї теми.

Табування теми може охоплювати як її повністю так і окремі її аспекти наприклад заборона на обговорення різноманітних фетишів, сексуальних розладів чи будь-яких альтернативних форм сексуальної орієнтації. Така заборона потроху спадає оскільки сучасний світ сприяє виходу людей на відкриті діалоги в контексті власних переживань та емоцій. Тут ми можемо звернутися до сексуальної революції 60-тих років яка наслідками якої були повна переоцінка сексуальних цінностей, сексуальних установок та сексуальної поведінки. Сексолог Джон Мані пояснював виникнення даної революції процесами середини 20-го століття які характеризувалися виникненням певної свободи самовираження в жінок, геїв та лесбійок, прогресія сексуальної освіти та виникнення сексуальної терапії.

Якщо ми спробуємо знайти момент в якій почалася табування цієї теми то ми можемо виділити декілька моментів. Мова тут не про табування серед окремих груп населення оскільки тоді ми б могли звернутися до різноманітних релігійних практик чи атрибутів життя монахів наприклад цілібат чи певні форми аскетизму. Якщо занурюватися в цю тему доведеться розбирати мету такого способу життя в різних течіях. Наприклад в будизмі Тхеравади вважалося що утримання від сексу наближує людину до звільнення(проте в інших течіях будизму говориться натомість про незалежність просвітлення від сексуальної поведінки в контексті любовних стосунків).

Розповсюджена думка що в період від 18-го до 19-го століття буржуазне суспільство встановило «режим подавлення» всього що пов'язане з сексом і вказувало на нього. Нормальним відношенням до сексуальності стало її замовчування. Цю ситуацію він називає гіпотезою подавлення. На місце старим деталям при обговоренні сексуальності прийшло поняття делікатності, сексуальність стала «слизькою» темою для обговорень, слова що стосувалися цієї теми стало ніби тяжче вимовляти. Висувалося припущення що відбулась певна чистка мови тобто були введені норми і правила які сильно змінювали обговорення сексуальності, позбавляли його деталей та чіткості, вводилися метафори та натяки, іноді повна заборона певних висловлювань, ситуації в яких такі розмови були якщо і не повністю заборонені та ненормовані то сильно обмежені наприклад між батьками та дітьми, вихователями та учнями, хазяїнами та слугами.

Гіпотеза подавлення стає відправною точкою в дослідженнях Фуко. Він виявив що якщо брати за дослідження останні 3 століття тобто 18, 19, 20 то можна помітити «вибух» дискурсів навколо теми сексу що може бути пов'язаним з еволюцією католицької сповіді. Якщо в Середньовіччі католицький священник при визначенні міри гріховності міг задавати досить відверті питання які стосувалися всіх деталей статевого акту (пози, тривалість, жести) то в 17-му столітті рекомендувалося використовувати обережність та

скромність в обговоренні питань сексуальності. Проте в той же час за новими правилами сповіді які були введені під час Контрреформації, окрім того що сповідатись треба було частіше, вимагалось дізнатися все що може сформуватися в «збентеженій плоттю душі»: всі думки, бажання та фантазії. Таким чином секс повинен був згадуватися з обережністю, проте його аспекти, все що відбувалося до чи після мало бути описане в дрібних деталях. Бажання та пристрасть перетворювались на дискурс. Тут ми можемо посилатися на досить «скандальну» літературу 19-го століття для розуміння наслідків таких настанов християнського світу. Так наприклад коли Маркіз де Сад пише що збирається висвітлити всі деталі сексу навіть найбільш незначні і не пропустити жодних обставин що стосуються сексу то він фактично виконує настанови християнської сповіді.

Особливо гостро стояло питання дитячої сексуальності. У класичну епоху діти сприймалися як асексуальні істоти. У відношенні до них була введена строга цензура мови. Діти не повинні були ні говорити ні знати про секс. Проте це не значить що тема сексуальності замовчувалась. Скоріше дискурс почав здійснюватися в новому режимі. Про нього почали говорити «іншими способами, інші люди і для інших цілей».

Ще одним важливим джерелом дискурсу окрім церкви на початку 18-го століття стала медицина а пізніше психіатрія, яка стала шукати причини психічних розладів спочатку в сексуальній надмірності, потім в онанізмі а згодом і в незадоволеності і ухиленню від зачаття дітей. Вирішальним було те що психіатрія поступово оголосила своєю сферою всі сексуальні збочиння.

Таким чином західне суспільство 18 – 20-их століть вперше в історії перетворило секс в щось таке про що обов'язково треба говорити, робити зізнання, раціоналізувати, аналізувати і пізнавати. Причому типи дискурсу були найрізноманітніші: демографічні, біологічні, медичні, психіатричні та політичні: «Суспільство Нового часу відрізнялося не тим що накинуло на секс покрив мовчання а тим що воно постійно говорило про секс і водночас визнавало його таємницею».

В контексті виникнення цих дискурсів висувалось припущення що всі звернення до теми сексу в суспільстві Нового часу мали одну мету: викоринити всі форми сексуальності які не були направлені на відтворення населення, визначити єдину норму сексуальної поведінки (репродуктивну) та позбутися всіх можливих сексуальних відхилень. Проте Фуко помічає що якою б не була кінцева мета такого вибуху дискурсів, відбувалося не викоринення а навпаки множення і розповсюдження форм сексуальної поведінки які відхилялися від бажаної.

До кінця 18-го століття в суспільстві існували три нормативні системи регулювання сексуальної поведінки: канонічне право, пастирські настанови і громадянський закон. І всі вони по своєму визначали межу дозволеного в сексі. Проте вони всі зосереджувалися на одному аспекті сексуальної поведінки а саме розглядали його в контексті подружніх стосунків, на поняттях подружніх обов'язків, частоті сексуальних відносин та періодах коли необхідно було від них утримуватись (вагітність, пост і т.д.). В одному ряду з серйозними злочинами стояли подружня невірність, дошлюбні стосунки, інцест і содомія. Судити могли як за невірність так і за гомосексуалізм і скотарство. Все це було поєднано одним поняттям недопустимості і вважалося протиприроднім.

Дискурсивний вибух вніс в цю систему дві зміни. По перше подружні стосунки перестають бути у фокусі. Про них говорять все менше і менше і більш стримано. У справи подружньої пари втручаються з обережністю та скромністю. З іншого боку все частіше починають обговорювати сексуальну поведінку дітей, навіжених, злочинців і гомосексуалістів, фантазії і манії. За останні роки церква втратила владу регулювати подружні стосунки. На її місце прийшла медицина яка стала диктувати парі правила поведінки.

РОЗДІЛ 2

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПРОЯВІВ СЕКСУАЛЬНОСТІ ТА ПСИХОЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ

2.1 Організація та методи дослідження

Вибірка дослідження складала 36 респондентів - студентів спеціальності «Психологія» та різних спеціальностей які пов'язані з комп'ютерними науками, віком від 17 до 24 років. Серед них опитування пройшли 26 жінок та 10 чоловіків.

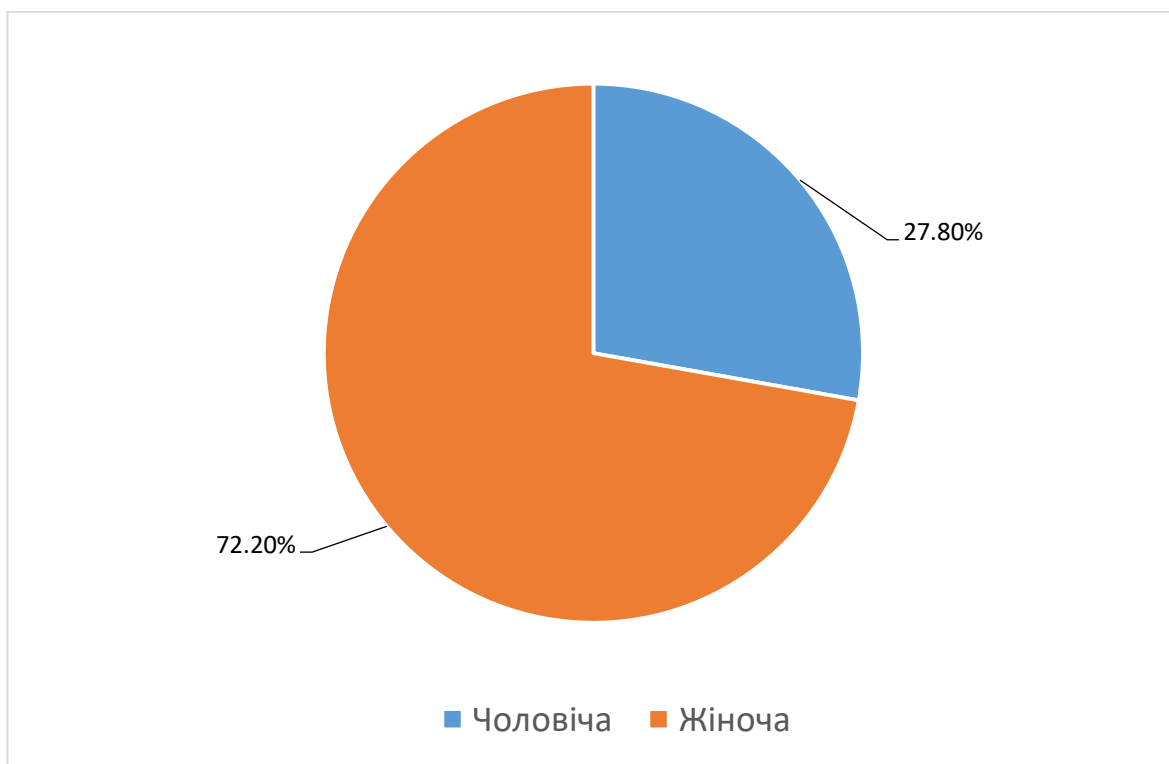

Рис.2.1. Розподіл досліджуваної вибірки за статтю

Посилаючись на Еріксона можна сказати що наші респонденти знаходяться на етапі переходу від юності до ранньої зрілості. Даному віковому періоду притаманні такі властивості як дослідження близьких особистісних стосунків. Після проходження етапу з рольовою та соціальною ідентифікацією у період підліткового та юнацького віку виникає потреба у формуванні близькості з іншими членами соціуму і сексуальність в даному випадку може виступати провідним інструментом формування таких стосунків. Вдале проходження цього етапу призведе до побудови міцних стосунків, невдале – до ізоляції та почуття самотності.

Під тему нашого дослідження були підібрані наступні методики.

1) Багатовимірний опитувальник для оцінки сексуальності (Multidimensional Sexuality Questionnaire)

2) Самооцінка психічних станів (за Г. Айзенком)

Опитування було проведене через сервіс Google Forms що дозволило досліджуваним обрати зручні умови для проходження що сприяло отриманню більш вірогідних результатів. Детальніше про оцінку вірогідності нижче.

Міні-мульти (Скорочений багатофакторний опитувальник дослідження особистості) Він був розроблений шведським психологом Кінканном і по суті являє собою скорочений варіант Міннесотського багатопрофільного опитувальника особистості. Складається з 71 питання, 11 шкал, з яких 3 - оцінні. Найчастіше ця методика використовується для оцінки рівня емоційної стійкості, проте за допомогою неї можна також перевірити ступінь інтегрованості особистісних властивостей та рівень адаптації особистості до соціального оточення. Методика в основному розрахована на обстеження дорослих осіб (від 16 до 80 років, з освітою не нижче 6-7 класу середньої школи). Дана методика була використана нами з метою перевірки гіпотез

Шкала брехні (L) .

На низьких значеннях може означати або надмірно відкритих осіб, у яких немає потреби приховувати свої якості. Такі люди зазвичай володіють критичним мисленням і їм притаманна така риса як скептицизм.

На високих значеннях дана шкала свідчить про викривлення результатів. Це пояснюється бажанням виставити себе в більш приємному світлі чи страхом невідповідності соціальним нормам. Це прагнення може бути обумовлено деякими причинами: наявністю патології, у тих випадках, коли індивідуум слідує встановленому соціумом стандарту поведінки, належність до певної професійної групи, наявність у якій передбачає дотримання високих стандартів поведінки у суспільстві.

Шкала імовірності (F). Її суть полягає у виявленні недостовірних відповідей.

На низьких значеннях результати можна вважати достовірними. На високих значеннях цей показник говорить нам про наступні особливості респондента:

1) неконформність особистості, пов'язана з своєрідністю таких психічних процесів як сприйняття та мислення (у даному разі має місце шизоїдний тип особистості);

2) аутичність особистість, у якій спостерігаються труднощі в міжособистісних контактах;

3) наявність психопатоподібної поведінки, яка може проявлятися у схильності до непідпорядкованому соціальним нормам поведінню чи виражене відчуття протесту проти встановлених норм;

4) Підлітковий віковий період респондента з вираженим формуванням особистості, коли переважає потреба в самовираженні неконформністю поведінкою і поглядами;

5) виражена тривожність і потреба в допомозі з боку оточуючих.

Шкала корекції (К). Її роль полягає в тому щоб згладжувати спотворення результатів, які можуть виникати під час тестування через або надмірну обережність респондента або прагнення до контролю.

На низьких значеннях на основі цього показника можна говорити про такі характеристики респондента як розсудливість, доброзичливість, товариськість чи наявність широкого кола інтересів. Такі люди через свій значний досвід у соціальній взаємодії вміють вибудовувати правильну модель поведінки і перелаштовувати її в залежності від зміни соціальних ролей чи ситуацій..

У свою чергу на високих значеннях цей показник говорить про надмірну стурбованість соціальним одобренням та визначення своєї поведінки через призму соціального схвалення. Це може проявлятися у неконфліктності, бажанні відповідати соціальним нормам, конформності поведінки, запереченні проблем у соціальних взаємодіях а також негативному ставленні до тих хто явно відхиляється від загальноприйнятих норм поведінки.

Іпохондрія (Hs).

На низьких значеннях, можна стверджувати що респондент не переймається станом свого здоров'я, не схильний до реакцій конверсійного типу та має сформовані адаптивні копінг-стратегії.

На високих значеннях показник по шкалі "Hs" говорить про можливість емоційної значимості для досліджуваного його соматичних відчуттів, таких як загальне самопочуття, працездатність, порушення соматичних функцій чи будь-які больові відчуття. Перехід до соматизації тривоги буде виникати наступним чином. Спочатку виникає неспокій за стан свого фізичного здоров'я через підвищений рівень тривоги, тобто досліджуваний схильний думати що його тривога є причиною певних порушень функціонування організму. Тривога переноситься на серцево-судинні порушення, шлунково-кишкового тракту і в такий спосіб тривога соматизується і змінюється страхом. Далі виникає підвищена увага до себе, переростає в страх за себе який буде переноситися на міжособистісні стосунки. Пік розвитку соматизації тривоги це схильність до скарг, заклопотаність та іноді одержимість своїм фізичним станом, песимістичне ставлення до свого стану, та особливо щодо медичної допомоги, розвивається тривале і ретельне самопостереження за своїм організмом. Такі досліджувані часто характеризуються повільністю, пасивністю, довірливістю, покірністю владі, повільністю адаптації, погано переносять зміну обстановки та легко втрачають рівновагу в соціальних конфліктах.

Депресія (D).

На низьких значеннях можна помітити низький рівень тривоги, рівень активності в межах норми або підвищений, схильність до товариськості, самооцінка в межах норми, відчуття сили, енергії та бадьорості.

На високих показниках можна стверджувати що можливо у досліджуваного відзначається більше тривога, ніж депресія. Це може характеризуватися відчуттям погрози яка не має чітко визначену природу, характер і час виникнення якої не піддається передбаченню. Для соціуму

досліджуваний може представлятися як схильний до песимізму. Превалюють такі риси як замкнутість, сором'язливість, серйозність. Схильний до відходу в себе та уникнення контактів. Проте незважаючи на такий відхід від соціуму такі особи потребують глибокої підтримки.

Істерія (Hu).

На низьких значеннях для досліджуваних характерні такі риси як скептицизм, інтроверсія, недостатня або відсутня здатність до спонтанності в соціальній взаємодії.

На високих значеннях цього показника у досліджуваного може бути: здатність до витіснення таких факторів, що викликають тривогу; демонстративне підкреслення соматичного неблагополуччя разом із тенденцією заперечувати будь-які труднощі в соціальній адаптації. Висока здатність до витіснення, що у свою чергу дозволяє ефективно усувати тривогу, в той же час значно ускладнює формування та розвиток досить стійкої поведінки: постійно виникають нові соціальні ролі. Окрім цього люди цього типу не мають досить розвинений внутрішній світ, їх переживання орієнтовані суто на зовнішнього спостерігача. З іншого боку таким особам властиве ігнорування сигналів ззовні і це може допомогти зберегти самооцінку та може перерости в самолюбовання. Така поведінка у свою чергу може призвести до безцеремонності і також некритичності в оцінці ситуації. Особистість схильна до прагнення бути в центрі уваги, та пошуку визнання і підтримки і домагається цього наполегливими діями. Наявна також схильність до фантазування, егоцентризму, незрілості і поверховості у контактах. Зазвичай ускладнює діяльність групи, яка повинна планомірно і тривалий час вирішувати якусь проблему.

Психопатія (Pd).

Низькі значення цього показника можуть говорити про конвенціональність особистості, рівень ідентифікації зі своїм соціальним статусом на високому рівні та зокрема тенденція до збереження постійних інтересів, установок, цілей.

На високих значеннях даний показник говорить про наявність у респондента: психопатоподібної поведінки тобто схильність до асоціальних та аморальних вчинків. Проте за сприятливих умов дані психопатичні риси можуть не виявлятися. Характеризується зневажливим ставленням до прийнятих суспільством норм, моральних і етичних цінностей, та загальноприйнятого порядку поведінки у соціумі. Залежно від рівня активності це зневага може проявлятися в імпульсивних і агресивних реакціях або виражається відносно пасивно. Протест проти прийнятих норм здатен обмежуватися лише сім'єю чи найближчим оточенням, проте може також набувати генералізований характер. Така поведінка є складною для передбачування, респондент характеризується невмінням планувати майбутні вчинки і зневагою чи знецінюванням наслідків своїх дій. Недостатня здатність винести певні уроки чи користь з власного досвіду приводить їх до тих самих помилок та конфліктів у соціальних інтеракціях. Безпосередня реалізація негайно виникаючих спонукань і недостатня здатність до прогнозування може призводити до відсутності будь-якої тривоги чи певного страху перед потенційним покаранням. Ситуації, наслідки яких не були характеризовані важкими наслідками, також можуть не викликати тривоги. У соціальних зокрема міжособистісних відносинах (навіть в інтимних) особистість відрізняється поверхневим і нестійким ставленням, рідко виникає почуття глибокої прихильності. Особистість ненадійна в тривалому спілкуванні, оскільки схильна до дисфорій. Загалом - егоцентризм, імпульсивність, емоційна незрілість, конфліктність.

Паранойяльність (Pa).

На низьких показниках у досліджуваного можливі такі варіанти поведінки: 1) досліджуваний недовірливий і обережний, боїться неприємних наслідків своїх дій; 2) у досліджуваного гнучке мислення і він здатний до швидкої зміни своєї точки зору.

При високих показниках за цією шкалою можна говорити про такі характеристики: Застрягання в плані когнітивної та емоційної діяльності,

постійна систематизація накопиченого досвіду, скептицизм, наполегливість та ризикованість у досягненні мети, образливість яка проявляється у звинуваченні інших у недружній поведінці чи ставленні, ворожість і ригідність афективних факторів. З огляду на вищезазначену інформацію можна визначити наступну динаміку ригідності афекту: 1) фрустрація та тривога яка виникає внаслідок неї починають переживатися як імпульс, що спонукає до певних дій чи форм поведінки, які у свою чергу дають змогу прямо чи опосередковано задовільнити актуальну потребу; 2) цей імпульс буде знаходитися в основі емоції, як привід до певної сформованої форми поведінки; 3) емоція не має можливості виразитися у межах суспільства, тому вона повільно згасає чим і пояснюється ригідність; 4) у осіб схильних до ригідності лише при одній думці про ситуацію яка викликала фрустрацію може знову виникнути емоція що не була відрефлексована чи виражена раніше.

Риси особистості: поєднання сензитивності й уразливості зі скаргами на недоліки оточуючих, їх ворожі дії, затвердження моральних устоїв, схильність до ідеаторної розробці ситуації. Ригідність афекту досить часто можна пов'язати з егоїстичними тенденціями. Міркування таких індивідів є внутрішньо логічними. Окрім егоїстичність спонукань з ригідністю афекту також часто пов'язано тривале переживання власних значних чи незначних успіхів, причому це переживання включає як і гордість та відчуття власної цінності, так і підвищену самооцінку і невдоволення відсутністю похвали зі сторони оточення. Для особистості також властиві такі риси як наполегливість що переростає у впертість, орієнтація на раціональне сприйняття, виражене відчуття конкуренції, та прямолінійність висловлювань та дій.

Психастенія (Pt). Її роль полягає у виявленні осіб з типом характеру який можна охарактеризувати як тривожно-недовірливий, якому закономірно будуть властиві тривожність, психологічне виснаження, тяжкість у прийнятті рішень, скептицизм який проявляється в постійних сумнівах.

На низьких значеннях даного показника респонденти характеризуються такими рисами як здатність у прийнятті самостійних рішень, гнучкість поведінки разом з досить низьким рівнем тривожності, та впевненість зокрема при прийнятті рішення.

На високих значеннях даної шкали зазвичай говорять про можливість наступних ситуацій: часте виникнення тривожних реакцій на обставини, причому усунення цієї тривоги відбувається за рахунок формування обережної поведінки. Також їм властиві сензитивність, побоювання які є зазвичай невмотивованими, знижена самооцінка та самоцінність, нав'язливість. У них присутня низька здатність до витіснення і підвищена увага до негативних сигналів.

Шизоїдність (Se). Характерною рисою осіб з високими показниками за цією шкалою є наявність шизоїдного типу поведінки. Така поведінка характеризується здатністю до тонкого сприйняття абстрактних образів та своєрідністю процесів сприйняття та мислення. Також їм характерна емоційна холодність та відчуженість у міжособистісних стосунках.

На низьких значеннях характерна відсутність шизоїдних рис характеру тобто емоційної холодності і відчуженості.

Високі результати за шкалою "Sc" говорять про: емоційну холодність, своєрідне сприйняття і суджень, незвичайність думок і вчинків, вибірковість або поверховість контактів.

Орієнтування на внутрішні критерії, втрата здатності до інтуїтивного розуміння оточуючих, до програвання їх ролей і в зв'язку з цим порушення адекватного емоційного реагування. Для особистості важко, а часом неможливо поглянути на себе з боку і включити себе в навколишній світ. Поведінка часто ексцентрично, позбавлене емоційного забарвлення або гордовита. Хоча негативні сигнали і не доходять до особистості, але якщо сигнал дійшов, то він несподівано викликає велику вразливість. Оскільки в силу незадоволеності і ранимості чітко сформоване уявлення про соціальну ситуацію у цих осіб часто виявляється джерелом напруженості, тривалих і

інтенсивних негативних емоцій, вони уникають ясних і чітких формулювань і у них відсутнє чітке уявлення про те, як саме вони повинні вести себе в тій чи іншій ситуації або чого саме чекають від них оточуючі.

Гіпотонія [гіпоманія] (Ma). Основна характеристика людей з високими показниками за цією шкалою це піднесений настрій, який не залежить від обставин. Такі люди характеризуються як Вони активні, діяльні, енергійні та життєрадісні. Вони люблять роботу з частими змінами, охоче контактують з людьми, проте інтереси їх поверхневі і нестійкі, їм не вистачає витримки і наполегливості.

На низьких значеннях свідчить про зниження активності і контактів з людьми. На високих значеннях можна говорити про наступні характеристики респондента: надмірна активність, велика кількість планів та ідей, які часто виникають досить легко проте не здійснюються в силу підвищеної відволікання і переоцінки своїх можливостей, підвищений настрій який не залежить від обставин, широке коло інтересів та соціальних контактів, яким властива поверхневність.

Багатовимірний опитувальник для оцінки сексуальності (Multidimensional Sexuality Questionnaire) – інструмент який дозволяє виміряти психологічні тенденції пов'язані з сексуальністю. Опитувальник був розроблений Вільямом Снелом, Тері Фішером та Ендрю Волтерсом. Опитувальник містить 12 шкал кожна з яких оцінює різні аспекти сексуальності.

Сексуальна самооцінка – ставлення та впевненість людини у своїй здатності відчувати та переживати власну сексуальність у приємний для неї спосіб.

Сексуальна одержимість – тенденція бути поглинутою та занепокоєною сексуальними аспектами свого життя. На високих значеннях це інтенсивна зацікленість на сексуальних фантазіях, потребах та поведінці яку складно контролювати.

Внутрішній контроль сексуальності – установка індивіда суть якої у сприйнятті власної сексуальності як наслідку своїх дій, вчинків чи психологічних особливостей.

Сексуальна самосвідомість – схильність до самосвідомості яка проявляється в різних сексуальних ситуаціях. Характеризується усвідомленням власної сексуальності, здатності до рефлексії та розумінням проявів власної і чужої сексуальності

Сексуальна мотивація – на фізіологічному рівні характеризується рівнем збудження та збудливості. На психологічному рівні це провідний мотив сексуальної поведінки, тобто те що спонукає до сексуальної активності та її прояву.

Сексуальна тривога – тривожні відчуття які пов'язані з переживанням чи проявом власної сексуальності.

Сексуальна асертивність – тенденція людини проявляти асертивність у сексуальних стосунках. Характеризується вмінням висловлювати власні сексуальні вподобання, наполегливістю та ствердженням своєї позиції.

Сексуальна депресія – переживання людиною пригнічення щодо сексуальної сфери свого життя.

Екстернальний сексуальний контроль – переконання людини у тому, що різні аспекти її сексуального життя більше залежать від зовнішніх обставин.

Сексуальний моніторинг – інтерес людини до того, як інші сприймають різні аспекти її сексуального життя. На високих показниках ця шкала буде виражати сильну стурбованість тим як саме сексуальність людини сприйматимуть в соціумі. Власна сексуальність розглядається з призми соціального схвалення.

Страх сексуальних стосунків – у широкому сенсі може означати страх перед темою сексуальності в загальному, проте в межах даного опитувальника на високих показниках означає страх саме від сексуальних стосунків. Особистість може лякати як безпосереднє перебування в таких стосунках так і думка про можливість таких стосунків.

Сексуальне задоволення – схильність людини переживати задоволення у своїх сексуальних стосунках.

Самооцінка психічних станів (за Г. Айзенком)

Методика «Самооцінка психічних станів», була розроблена і запропонована Г.Айзенком. Вона використовується для визначення оцінки особистості своїх психічних станів, до яких відносяться: тривожність, фрустрація, агресивність та ригідність. Ці стани також є важливими елементами для визначення загальних адаптативних можливостей людини.

Тривожність – властивість особи яка характеризується схильністю до хвилювання у ситуаціях які на думку особи загрожують їй.

Фрустрація – психічний стан людини який виражається в ситуаціях об'єктивно (чи суб'єктивно) непереборних обставин, труднощами на шляху до досягнення мети чи незадоволених потреб.

Агресивність – індивідуальна характеристика особистості яка вказує на схильність до агресивної поведінки тобто певною формою ворожої чи негативно-активної взаємодії.

Ригідність - складність у переключенні при виконанні завдання навіть якщо цього потребують обставини. Проявляється в неможливості зміни свого стану, застряганні як пізнавальному так і емоційному та поведінковому. Таке застрягання відбувається навіть при значних змінах емоційного контексту ситуації або повній зміні зовнішньої ситуації.

З метою підтвердження гіпотези та відповідно до задач нашого дослідження було використано наступні статистичні методи: кореляційний аналіз та факторний аналіз.

2.2 Емпіричний аналіз результатів дослідження взаємозв'язку проявів сексуальності та психоемоційних станів.

Для виявлення взаємозв'язку між проявами сексуальності та психоемоційними станами, обробки і узагальнення емпіричних даних та визначення впливу окремих факторів на показники по проявам сексуальності були використаний такі методи статистичного аналізу як кореляційний аналіз

та факторний аналіз. Для кращого розуміння отриманих даних та подальшої їх інтерпретації ми використовували метод описової статистики, відповідно до задач дипломної роботи.

Описовий аналіз методики Міні-мульти дав нам наступні результати:

Таблиця 2.1

Дані по середньому значенні, стандартному відхиленні та мінімальних-максимальних показниках методики Міні-мульти

	AVERAGE	STD.Dev	Min	Max
L	5,625	1,961687	4	10
F	5,347222	2,313993	1	10
K	5,333333	2,495711	1	10
Hs	5,416667	2,611786	1	10
D	5,388889	2,510296	1	10
Hу	5,305556	2,502221	1	10
Pd	5,305556	2,31849	1	10
Pa	5,138889	2,537184	1	10
Pt	5,347222	2,320158	1	10
Se	5,25	2,511403	1	10
Ma	5,305556	2,412106	1	10

З цієї таблиці ми можемо побачити середні значення серед респондентів стосовно певної шкали (AVERAGE) і рівень стандартного відхилення який вказує на роль групових та індивідуальних чинників у формуванні наявних результатів (STD.Dev). Як ми можемо спостерігати середні результати по всіх шкалах зберігаються середньому рівні в межах 5 балів по шкалах що може свідчити про промірний рівень прояву даних станів. За рівнем стандартного відхилення ми бачимо що результати обумовлені багатьма чинниками, як груповими так і індивідуальними так і сторонніми.

Показники по шкалі брехні (Average = 5.63, STD.Dev = 1.96) у свою чергу хоч і залишаються так само на середньому рівні, обумовлені суто індивідуальними чинниками.

Аналіз шкал мультимірного опитувальника показав наступні результати:

Таблиця 2.2

Дані по середньому значенні, стандартному відхиленні та мінімальних-максимальних показниках методики Багатомірний опитувальник сексуальності

	AVERAGE	STD.Dev	Min	Max
S_self_assessment	5,625	2,415353	1	9
Preoccupation	4,472222	1,85528	2	10
Internal_control	8,069444	1,836739	3	10
consciousness	7,291667	2,102295	3	10
Motivation	5,611111	2,496029	1	10
Anxiety	5,513889	1,406546	3	9
Assertiveness	5,486111	1,758596	1	9
Depression	3,777778	3,012935	1	10
External_control	2,597222	2,076465	1	8
Monitoring	3,958333	1,80228	1	9
Fear	6,083333	1,256412	3	8
Satisfaction	5,013889	2,192475	1	9

Середнє значення рівня самооцінки серед респондентів зберігається на помірному рівні, при цьому рівні мінімального та максимального значення (далі Min, Max) дорівнюють відповідно 1 та 9 що може говорити про наявність великої кількості людей з прямопротилежними результатами які разом дають середнє значення. При цьому рівень стандартного відхилення є досить

високим ($STD.Dev = 2.41$) що говорить про присутність багатьох сторонніх факторів при наявності даних результатів.

Середнє значення рівня одержимості є нижчим ($Average = 4.4$) що може свідчити про зменшену домінацію цієї риси в більшості респондентів. Стандартне відхилення знаходиться на середньому рівні ($STD.Dev = 1.85$) що говорить про домінацію індивідуальних факторів. Інтернальний контроль зберігається на досить високому рівні ($Average = 8.06$), що свідчить про присутність цієї риси у більш ніж половини респондентів, у той час стандартне відхилення на середньому рівні ($STD.Dev = 1.83$) що говорить про домінацію індивідуальних чинників.

Сексуальна свідомість ($Average = 7.29$, $STD.Dev = 2.10$) згідно результатів присутня на досить високому рівні у більшій частині респондентів, проте такі результати залежали від багатьох факторів.

Сексуальна мотивація ($Average = 5.61$, $STD.Dev = 2.5$) за середнім ступенем прояву знаходиться на середньому рівні і у даному разі присутній вплив індивідуальних чинників.

Сексуальна тривога ($Average = 5.51$, $STD.Dev = 1.40$) знаходиться на середньому рівні, натомість стандартне відхилення на досить низькому рівні що вказує на провідну роль групових факторів в отриманні даних результатів.

Сексуальна асертивність ($Average = 5.48$, $STD.Dev = 1.75$) так само знаходиться на середньому рівні з індивідуальними чинниками у результатах.

Сексуальна депресія ($Average = 3.77$, $STD.Dev = 3.01$) та екстернальний контроль ($Average = 2.59$, $STD.Dev = 2.07$) за середнім значенням знаходяться на досить низькому рівні що вказує на те що дані характеристики присутні в меншості серед респондентів, причому ці аспекти залежать від багатьох сторонніх факторів.

Сексуальний моніторинг ($Average = 3.95$, $STD.Dev = 1.80$) знаходиться на низькому рівні тобто присутній в меншості і результати набрані на тест пов'язані з індивідуальними особливостями.

Сексуальний страх (Average = 6.08, STD.Dev = 1.25) знаходиться на рівні більше середнього при цьому діапазон балів досить низький в порівнянні з іншими шкалами (min = 3, max = 8) що означає що цей аспект сексуальності так чи інакше присутній у всіх респондентів . Стандартне відхилення показує нам що набрані бали залежать від групового чиннику. Тут можна зауважити що за показником стандартного відхилення найменше балів набрали саме шкали тривоги та страху і ці дві шкали відносяться до тих на які впливають саме групові фактори. Це може бути пов'язане зі страхом розкриття власних сексуальних потреб чи поведінки перед групою, з певною табуованістю теми чи шкалою моніторингу яка на високих рівнях буде означати страх засудження перед людьми, психічне виснаження та інші негативні аспекти психоемоційного контексту (детальніше розкривається в параграфі «Кореляційний аналіз»).

Сексуальне задоволення (Average = 5.01, STD.Dev = 2.19) знаходиться на середньому рівні що вказує на помірний вияв цієї ознаки серед групи, стандартне відхилення показує наявність багатьох чинників у наявності даного аспекту сексуальності.

Таблиця 2.3

Дані по середньому значенні, стандартному відхиленні та мінімальних-максимальних показниках методики Айзенка

	AVERAGE	STD.Dev	Min	Max
Anxiety	5,638889	2,468693	1	10
Frustration	4,569444	2,775281	1	9
Agression	5,375	2,652155	1	10
Rigidity	5,569444	1,905454	1	10

Аналіз даних опитувальника Айзенка показав наступні результати.

Такі шкали як тривожність (Average = 5.63, STD.Dev = 2.46), фрустрація (Average = 4.56, STD.Dev = 2.77) та агресія (Average = 5.38, STD.Dev = 2.65) зберігаються на помірному середньому рівні причому з досить великим розподілом результатів від найменшого до найбільшого (Min = 1, Max = 10, Max = 9) що разом з показниками стандартного відхилення свідчатиме про наявність багатьох сторонніх чинників в отриманні таких результатів.

Ригідність (Average = 5.56, STD.Dev = 1.90) у свою чергу хоча і також зберігається на помірному середньому рівні, проте ці результати обумовлені саме індивідуальними чинниками.

2.3. Кореляційний аналіз результатів дослідження взаємозв'язку проявів сексуальності та психоемоційних станів.

Для статистичної обробки отриманих результатів ми використали програмне забезпечення STATISTICA, версія 10.0 for Windows, за допомогою якої ми змогли здійснити кореляційні обчислення та визначення зв'язків. Відповідно до завдань поставлених щодо нашого дослідження ми використали зазначені статистичні процедури для виокремлення суттєвих взаємозв'язків між проявами сексуальності та психоемоційними станами.

Кореляційний аналіз є комплексом методів статистичного дослідження взаємозалежності між змінними. Кореляційний аналіз є одним з основних методів статистичної обробки емпіричного матеріалу прикладних психодіагностичних досліджень, адже наявні процедури кореляційного аналізу дозволяють: визначити ступінь значущості зв'язку. В нашому дослідженні ми використали коефіцієнт лінійної кореляції за Пірсоном. Нижче наведено результати кореляційного аналізу між шкалами Міні-мульту та багатовимірного опитувальника сексуальності:

Таблиця 2.4

Дані кореляційних зв'язків між методиками Міні-мульту та
Багатовимірного опитувальника сексуальності

	Lie	F	K	Hs	D	Hy	Pd	Pa	Pt	Se	Ma
S_self_assessment	-0,00339	0,109588	-0,14693	-0,27118	-0,2038	-0,22633	0,144771	-0,00175	-0,12905	-0,05593	-0,14406
Preoccupation	-0,06575	-0,15575	0,13781	0,087954	0,140418	0,011112	0,065131	-0,11448	0,22798	0,041391	-0,20874
Internal_control	0,263166	-0,45287	0,336057	-0,25337	-0,07419	-0,0607	-0,10577	-0,19985	0,200344	-0,14788	-0,29835
Consciousness	-0,02641	0,006485	0,013614	-0,0774	-0,16287	-0,08396	0,091103	-0,09753	-0,04479	-0,05479	-0,04907
Motivation	-0,10066	0,042597	-0,07147	-0,03141	0,031666	0,027575	0,221075	0,112539	0,141156	0,111669	-0,02004
Anxiety	-0,21551	0,081871	-0,02577	0,056711	0,087438	0,126619	0,086275	0,133548	0,099163	0,007077	0,137666
Assertiveness	-0,0968	0,150417	-0,26094	0,027733	0,085395	-0,05582	0,071145	0,227767	-0,02504	-0,07844	0,061649
Depression	-0,15106	0,141498	-0,00887	0,174582	0,266741	0,169383	0,270744	0,187294	0,282129	0,258652	0,276944
External_control	-0,23454	0,266302	-0,17321	0,131927	0,389933	0,073854	0,235494	0,135655	0,274491	0,359551	0,27912
Monitoring	-0,28335	0,070364	0,026996	0,003794	0,376279	0,224648	0,382621	0,216866	0,439143	0,346392	0,331624
Fear	-0,09129	-0,17976	0,095674	-0,05659	0,125315	0,098455	-0,19044	-0,07768	0,006943	-0,19921	0,123345
Satisfaction	0,134107	-0,04181	-0,07658	-0,31164	-0,25798	-0,25729	-0,16105	-0,11079	-0,27338	-0,21729	-0,20882

(червоним виділені істотні кореляційні зв'язки)

З цього об'єму даних ми можемо побачити суттєві кореляційні зв'язки між шкалою сексуального моніторингу та шкалами міні-мульту. Так наприклад відбувся позитивний кореляційний зв'язок між шкалою Моніторингу та Депресії ($r_{xy} = 0,39$, $p < 0.05$). Тут ми можемо стверджувати що стурбованість через соціальне сприйняття власної сексуальної буде обумовленою тривожними переживаннями та відчуттям неминучої загрози. Окрім цього Моніторинг позитивно корелює зі шкалою Психопатії ($r_{xy} = 0,38$, $p < 0.05$). Можна стверджувати що ті самі властивості моніторингу можуть бути обумовлені і соціальною дезадаптацією, несформованими соціальними нормами та моральними цінностями, агресивністю та конфліктністю. Позитивний кореляційний зв'язок також відбувається зі шкалами Психастенії ($r_{xy} = 0,44$, $p < 0.05$), Шизоїдності ($r_{xy} = 0,35$, $p < 0.05$) та Гіпоманії ($r_{xy} = 0,33$, $p < 0.05$). Тут вже можна говорити про обумовленість тривожними реакціями, психічним виснаженням, емоційною холодністю, поверхневистю контактів або надмірною активністю та підвищеним настроєм незалежно від обставин.

З суттєвих зв'язків можна також відзначити кореляційні зв'язки зі шкалою Інтернального контролю сексуальності. Вона негативно корелює зі шкалою Ймовірності ($r_{xy} = -0,45$, $p < 0.05$). Шкала ймовірності може вказувати на неконформних особистостей, своєрідне сприйняття та логіку, аутичність особистості, психопатоподібну поведінку, тривожність та підлітків в період формування особистості (цей варіант відпадає в силу особливості вибірки респондентів). Тож такий кореляційний зв'язок може свідчити про переважання сприйняття сексуальності як наслідку власних дій та особистості у сформованих індивідів з неконформним типом поведінки без проблем з налагодженням соціальних контактів. Внутрішній контроль також позитивно корелює зі шкалою Корекції ($r_{xy} = 0,34$, $p < 0.05$). Високий показник за шкалою корекції може свідчити про високий рівень контролю власної поведінки та

прагнення відповідати соціальним нормам тож така кореляція є цілком очікуваною.

Зовнішній контроль сексуальності також отримав певні кореляційні зв'язки. Так дана шкала корелює з Депресією ($r_{xy} = 0,39, p < 0.05$). Тобто в особистостей які проявляють риси характерні для депресивних станів спостерігається зменшення суб'єктності в плані проявів сексуальності. Такий кореляційний зв'язок теж можна було передбачити оскільки в обох випадках можна помітити пасивну позицію, апатію та відчуття того що від людини нічого не залежить. Екстернальний контроль також позитивно корелює з Шизоїдністю ($r_{xy} = 0,33, p < 0.05$). Для шкали шизоїдності характерним є своєрідне сприйняття світу, частий відхід в абстракцію і також емоційна холодність та відчуженість в міжособистісних стосунках. Таким чином ми можемо побачити роль емоцій у формуванні локусу контролю в контексті сексуальності. Можна висунути припущення що в індивідів яким притаманна емоційна холодність та пасивність більша схильність до сприйняття своєї сексуальності як того, що не залежить від неї. Для аналізу цього припущення необхідно звісно більше даних проте дані цього дослідження можуть дати підґрунтя для подальшого аналізу.

Результати кореляційного аналізу багатовимірного опитувальника сексуальності та опитувальника самооцінки психічних станів за Айзенком.

Таблиця 2.5

Дані кореляційних зв'язків між методиками Айзенка та Багатовимірного опитувальника сексуальності

	Anxiety	Frustration	Agression	Rigidity
S_self_assessment	0,022161	0,000799	0,122934	-0,10437
Preoccupation	0,216082	0,209861	-0,09508	-0,04389
Internal_control	-0,04787	-0,13549	-0,21371	-0,02999
consciousness	0,023626	-0,11253	0,218105	0,044727
Motivation	0,122617	0,201988	0,072293	-0,01969

Anxiety	0,184566	0,115025	0,132599	0,132887
Assertiveness	0,077785	0,18168	0,161952	0,038665
Depression	0,180006	0,237666	-0,08045	-0,07686
External_control	0,379086	0,146293	0,103438	0,111979
Monitoring	0,322417	0,417585	0,20211	0,283739
Fear	0,095186	0,059748	0,243297	0,376432
Satisfaction	-0,11914	-0,24433	0,080153	0,073283

(червоним виділені істотні кореляційні зв'язки)

Тут ми можемо спостерігати набагато меншу кількість кореляційних зв'язків у порівнянні з іншими методиками. І все ж деякі шкали все ще корелюють. Наприклад Зовнішній контроль сексуальності позитивно корелює з Тривогою ($r_{xy} = 0,38$, $p < 0.05$). Тут можна стверджувати про внутрішню напругу, очікування загрози (об'єктивної чи суб'єктивної) та боязкість і її поєднання з установкою на незалежність сексуальності від людини. Можна припустити що в даному місці серед респондентів з високими балами по даним шкалам мала місце певна травматизація або сексуального характеру, або та що вплинула на подальше сексуальне життя. Дане припущення перевірити в межах дипломної не є можливим проте тут можливий старт для подальших магістерських досліджень.

Шкала Моніторингу позитивно корелює з Фрустрацією ($r_{xy} = 0,41$, $p < 0.05$). Тобто в цьому контексті особистість що переймається тим як соціум сприйме її сексуальність, часто відчуває незадоволення власних потреб або негативні емоції пов'язані з непереборністю обставин. Скоріше за все це відбувається через сильне обмеження та контроль власних потреб на шкалі Моніторингу. Власна сексуальність сприймається як щось негативне і неприйнятне в суспільстві тож вона обмежується, проте потреби її виразити без соціального страху чи сорому все ще лишаються. Звідси і може братися фрустрованість.

Шкала страху сексуальних стосунків позитивно корелює з Ригідністю ($r_{xy} = 0,38, p < 0.05$). Для особистостей з ригідністю характерна основна потреба в стабільності недолік якої власне і компенсується ригідністю. У сексуальних стосунках такої стабільності, як соціальної так і емоційної часто не вистачає тому звідси і може впливати страх таких стосунків. Причому слід зауважити що шкала страху в даному випадку оцінює не страх сексуальності а страх саме стосунків, і з цієї точки зору дана кореляція є досить передбачуваною.

У межах даної роботи на нашу думку є зміст частково проаналізувати внутрішні кореляційні зв'язки. Серед них буде більше зв'язків і вони будуть більш значущі тому немає сенсу акцентувати увагу на всіх. Проте інтерпретація деяких з них є важливою в контексті виконання задач дипломної роботи.

Таблиця 2.6

Дані внутрішніх кореляційних зв'язків методики Багатовимірного опитувальника сексуальності

	S_self_assessment	Preocupation	Internal_control	consciousness	Motivation	Anxiety
S_self_assessment	1	0,072526	0,158994	0,701586	0,646896	0,131932
Preocupation	0,072526	1	0,218578	0,260355	0,486559	0,624236
Internal_control	0,158994	0,218578	1	0,518105	0,342593	0,220803
consciousness	0,701586	0,260355	0,518105	1	0,678342	0,363346
Motivation	0,646896	0,486559	0,342593	0,678342	1	0,583464
Anxiety	0,131932	0,624236	0,220803	0,363346	0,583464	1
Assertiveness	0,126541	0,547192	0,113086	0,219446	0,394158	0,649812
Depression	-0,15901	0,563665	-0,07328	-0,1575	0,335807	0,615956
External_control	-0,09364	0,295526	-0,12917	-0,19158	-0,02557	-0,00781
Monitoring	0,117731	0,335026	0,145469	0,195589	0,305919	0,394714
Fear	-0,15182	0,089886	0,217182	0,160903	-0,10553	0,395433
Satisfaction	0,490637	-0,38271	0,170033	0,397365	0,037562	-0,35213

Таблиця 2.7

Дані внутрішніх кореляційних зв'язків методики Багатовимірного опитувальника сексуальності

	Assertiveness	Depression	External_control	Monitoring	Fear	Satisfaction
S_self_assessment	0,126541	-0,15901	-0,09364	0,117731	-0,15182	0,490637
Preocupation	0,547192	0,563665	0,295526	0,335026	0,089886	-0,38271

Internal_control	0,113086	-0,07328	-0,12917	0,145469	0,217182	0,170033
consciousness	0,219446	-0,1575	-0,19158	0,195589	0,160903	0,397365
Motivation	0,394158	0,335807	-0,02557	0,305919	-0,10553	0,037562
Anxiety	0,649812	0,615956	-0,00781	0,394714	0,395433	-0,35213
Assertiveness	1	0,557507	0,209678	0,245458	0,16541	-0,17409
Depression	0,557507	1	0,462521	0,448115	0,108812	-0,68723
External_control	0,209678	0,462521	1	0,516447	-0,12092	-0,3188
Monitoring	0,245458	0,448115	0,516447	1	0,301246	-0,29088
Fear	0,16541	0,108812	-0,12092	0,301246	1	-0,0497
Satisfaction	-0,17409	-0,68723	-0,3188	-0,29088	-0,0497	1

З того що варто зауважити це кореляції шкали Сексуальної Одержимості. Вона позитивно корелює з такими шкалами як Сексуальна Мотивація ($r_{xy}= 0,49$, $p < 0.05$), Сексуальна тривога ($r_{xy}= 0,62$, $p < 0.05$), Сексуальна Асертивність ($r_{xy}= 0,55$, $p < 0.05$), Сексуальна Депресія ($r_{xy}= 0,56$, $p < 0.05$) та Сексуальний Моніторинг ($r_{xy}= 0,34$, $p < 0.05$), негативна кореляція відбулась зі шкалою Сексуального Задоволення ($r_{xy}= -0,38$, $p < 0.05$). Позитивна кореляція з мотивацією є досить очікувана, оскільки людина яка є досить зацикленою на темі сексу та сексуальності буде себе оцінювати як дуже мотивованою в цьому плані.

Кореляцію Сексуальної Одержимості та Тривоги можна пояснити властивостями шкали одержимості. Таким особам часто характерна заклопотаність та постійні і невинні думки про певні сексуальні аспекти. Такий потік думок дуже складно контролювати і це може шкодити повсякденним справам і сфері комунікації на різних рівнях. В залежності від ступеня одержимості та рівня копінгу людина може не справлятися з цими думками і це все буде переростати в тривожні стани, особливо коли сексуальна свідомість, мотивація чи самооцінка знаходяться на низьких рівнях.

Цікавим є поєднання рис одержимості та асертивності. Такий кореляційний зв'язок можна було б пояснити добре сформованою сексуальною свідомістю в осіб з поєднанням цих двох проявів сексуальності, проте кореляції між цими рисами та сексуальною свідомістю не відбулося. Таку кореляцію можна пояснити з позиції сексуальної мотивації, оскільки

одержимість та асертивність корелюють з нею ($r_{xy} = 0,49$, $p < 0.05$ і $r_{xy} = 0,39$, $p < 0.05$ відповідно). Тобто особа розуміє що для неї секс і сексуальність, що він їй дає і для чого потрібен, за рахунок цього вона володіє навиками ствердження своєї позиції та не боїться про неї говорити.

У випадку з Сексуальною Одержимістю та Депресією можна розглядати варіант високого рівня домагань у сфері сексуальності. Рівень очікувань від себе та партнера є досить високим від чого може виникнути незадоволеність (що пояснює негативну кореляцію з сексуальним задоволенням) та як наслідок сексуальна депресія. У підтвердження цього пояснення ми можемо помітити негативну кореляцію високого рівня між Сексуальною Депресією та Задоволенням ($r_{xy} = -0,69$, $p < 0.05$).

Кореляція з Сексуальним Моніторингом є також передбачуваною оскільки в залежності від рівня одержимості, особистість може постійно дивитись на власну сексуальність через призму прийнятного чи неприйнятного у соціумі. Людина може ставити під сумнів норму такої заклопотаності темою сексу і шукати відповіді через соціум та нормальність в контексті власного соціального поля. Якщо ж виявляється що в соціумі така поведінка не є нормою то можна говорити про включеність тривожних та депресивних станів.

2.4 Факторний аналіз результатів дослідження взаємозв'язку проявів сексуальності та психоемоційних станів.

Факторний аналіз дав змогу виокремити у вибірці серед респондентів три фактори, чийі власні значення перевищували 1.

Таблиця 2.8.

Дані факторного аналізу методики Багатовимірного опитувальника сексуальності

	Factor 1	Factor 2	Factor 3
S_self_assessment	-0,03039	0,896223	-0,14738
Preoccupation	0,770999	0,201239	0,069025
Internal_control	0,069709	0,42028	0,523737

consciousness	0,08278	0,868331	0,320236
Motivation	0,474943	0,783691	-0,00177
Anxiety	0,758102	0,229061	0,433799
Assertiveness	0,684784	0,202108	0,141102
Depression	0,895478	-0,18998	-0,09028
External_control	0,527042	-0,17409	-0,51071
Monitoring	0,630297	0,091129	0,04088
Fear	0,181034	-0,17405	0,830769
Satisfaction	-0,64577	0,547605	0,072231
Expl.Var	3,803011	2,886706	1,577468
Prp.Totl	0,316918	0,240559	0,131456

Відтак перший фактор може бути визначений як біполярний оскільки визначається вісьмома характеристиками як з високими додатніми так і від'ємними значеннями. . На додатному полюсі фактору знаходяться такі характеристики як: «Сексуальна одержимість» (+0.77), «Сексуальна мотивація» (+0.47), «Сексуальна тривога» (+0.76), «Сексуальна асертивність» (+0.68), «Сексуальна депресія» (+0.90), «Зовнішній контроль сексуальності» (+0.53), «Сексуальний моніторинг» (+0.63), «Сексуальне задоволення» (-0.65). Ми можемо звернути увагу що на додатньому полюсі цього фактору знаходяться такі характеристики як одержимість і зацикленість, мотивація, тривожність, ствердження і наполегливість, сприймання власної сексуальності як незалежної від себе, пригніченість та зацікавленість у сприйнятті власної сексуальності соціумом і на негативному полюсі задоволення від власних сексуальних стосунків або сексуальної поведінки можна стверджувати що цей фактор описує те що в респондентів асоціюється з негативними проявами сексуальності. Хоч ми і можемо побачити тут мотивацію, проте вона направлена на «незрілу» сексуальність, оскільки всі інші характеристики на

додатньому полюсі у кореляційному аналізі часто корелюють з тривогою, страхом та депресією.

Другий фактор можна визначити як уніполярний оскільки на ньому є характеристики високого рівня суто на додатньому полюсі. До них відносяться: «Сексуальна самооцінка» (+0.90), «Внутрішній контроль сексуальності» (+0.42), «Сексуальна свідомість» (+0.87), «Сексуальна мотивація» (+0.78), «Сексуальне задоволення» (+0.55). Оскільки на цьому факторі є такі характеристики як висока самооцінка в плані сексуальності, сприйняття власної сексуальності як того аспекту який знаходиться під контролем особистості, усвідомлення того що для людини є сексуальність і для чого вона потрібна та задоволення від своєї сексуальної поведінки можна стверджувати що на даному факторі знаходяться прояви «зрілої» сексуальності.

Третій фактор можна вважати біполярним оскільки на ньому знаходяться характеристики високого рівня як на додатньому так і на від'ємному полюсах. До них належать: на додатньому полюсі «Внутрішній контроль сексуальності» (+0.52), «Сексуальна тривога» (+0.43), «Страх сексуальних стосунків» (+0.83) та на від'ємному полюсі «Зовнішній контроль сексуальності» (-0.51). Оскільки на даному факторі знаходяться такі характеристики як тривога, страх, боязкість, контроль, сексуальність як наслідок своїх дій та установок на додатньому полюсі і на від'ємному сексуальність як те що не залежить від людини можна охарактеризувати цей фактор як сукупність проявів які асоціюються з тривогою та надмірним контролем власної сексуальності.

ВИСНОВКИ

У першому розділі ми розглянули психологічну літературу з теми проявів сексуальності. Проведено аналіз різних теоретичних підходів до розуміння феномену сексуальності. Особливу увагу приділено роботам Зигмунда Фрейда, Карен Горні, Еріка Берна та Ріхарда фон Крафт-Ебінга, які заклали основи для сучасних досліджень у цій сфері. Також був проведений аналіз джерел з позиції соціокультурного розвитку теми сексуальності. Можна стверджувати що сприйняття теми сексуальності та різних її аспектів і проявів набула значних змін у процесі розвитку суспільства і донедавна ця тема залишалася досить табуованою для різних категорій суспільства. Проте сучасні тенденції мають характер зняття цієї табуованості що впливає на рівень обізнаності в даній темі та готовність до діалогу і відкритості.

Нами було здійснене емпіричне дослідження яке дозволило визначити взаємозв'язки між проявами сексуальності та психоемоційними станами. Результати описової статистики свідчать про визначеність страху та тривоги через сексуальні стосунки як риси що спричинені груповими чинниками. Найбільший середній результат по групі має такий прояв сексуальності як інтернальний контроль сексуальності, найменший – екстернальний контроль сексуальності. Це можна пояснити суспільними змінами в соціальному просторі які сприяють більшій залученості в процес формування власної сексуальності. Результати кореляційного аналізу показують значні зв'язки зі шкалою сексуального моніторингу та шкалами депресії, психопатії, психастенії, шизоїдності, гіпоманії та фрустрації. Тут можна говорити про страх неприйняття соціумом власної сексуальності, соціальну дезадаптацію, емоційну холодність, поверхневність контактів та психологічне виснаження. Помітний також істотний зв'язок між шкалами екстернального контролю та депресії і шизоїдності. Тут можна припустити що значну роль у формуванні локусу контролю відіграє саме емоційна сфера. Серед внутрішніх кореляційних зв'язків виділяються зв'язки між шкалами сексуальної

одержимості та сексуальної депресії і асертивності. Кореляцію з депресією можна пояснити через високий рівень домагань в плані сексуальності, кореляція з асертивністю пояснюється високим рівнем сексуальної свідомості в індивідів у яких присутня сексуальна одержимість та асертивність. Факторний аналіз показав наступні результати. Ми виділили три фактори, на першому знаходилися такі прояви сексуальності як «Сексуальна одержимість», «Сексуальна мотивація», «Сексуальна тривога», «Сексуальна асертивність», «Сексуальна депресія», «Зовнішній контроль сексуальності», «Сексуальний моніторинг» на додатньому полюсі та «Сексуальне задоволення» на від'ємному. На другому факторі були пристуні: «Сексуальна самооцінка», «Внутрішній контроль сексуальності», «Сексуальна свідомість», «Сексуальна мотивація» та «Сексуальне задоволення» на додатньому полюсі. Третій фактор містить наступні прояви: «Внутрішній контроль сексуальності», «Сексуальна тривога», «Страх сексуальних стосунків» на додатньому полюсі та «Зовнішній контроль сексуальності» на від'ємному полюсі. Ці данні потенційно є досить цінними для подальших досліджень оскільки такий розподіл проявів по факторах можна пояснити істотним зрушенням в сприйнятті сексуальності в межах поколінь. Для подальших досліджень необхідно зібрати більше даних проте дані результати слугуватимуть фундаментом для майбутньої роботи.

Отже, наша робота показала широкі перспективи для подальших наукових досліджень у галузі дослідження сексуальності та сексуальної поведінки, а також наголосило на важливості подальшого вивчення та актуальності даної тематики в контексті сучасного розвитку поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. (Sanz-Barbero, B., Estévez-García, J.F., Madrona-Bonastre, R. et al. Pornography, sexual orientation and ambivalent sexism in young adults in Spain. *BMC Public Health* 24, 374 (2024). <https://doi.org/10.1186/s12889-024-17853-y>).
2. (Laier C, Pawlikowski M, Pekal J, Schulte FP, Brand M. Cybersex addiction: Experienced sexual arousal when watching pornography and not real-life sexual contacts makes the difference. *J Behav Addict*. 2013 Jun;2(2):100-7. doi: 10.1556/JBA.2.2013.002. PMID: 26165929.)
3. (Lawal, A. M., & Idemudia, E. S. (2018). Gender difference, class level and the role of internet addiction and loneliness on sexual compulsivity among secondary school students. *International Journal of Adolescence and Youth*, 23(4), 422–430.)
4. (Paul J. Wright, Robert S. Tokunaga, Ashley Kraus, A Meta-Analysis of Pornography Consumption and Actual Acts of Sexual Aggression in General Population Studies, *Journal of Communication*, Volume 66, Issue 1, February 2016, Pages 183–205)
5. Фуко М. Історія сексуальності. Том 1: Воля до істини. Київ. 357 с.
6. Sprecher, S., & Hatfield, E. (1996). Premarital sexual standards among U.S. college students: *Archives of Sexual Behavior*, 25(3), 261–288. <https://doi.org/10.1007/BF02438165>
7. Музалевська Анна. Україномовна адаптація тесту "The Multidimensional Sexuality Questionnaire. 2021.
8. Introduction to Sigmund Freud, Module on Psychosexual Development // Cla.purdue.edu.
9. Ерік Фромм. Мистецтво любові / Пер. з англ. В. І. Кучменко. Харків: «КСД», 2017. 192 с. ISBN 978-617-12-3141-2
10. A treatise on the diseases produced by onanism
By Tissot, S. A. D. (Samuel Auguste David), 1728-1797; Physician
11. К. Горні. Невротична особа нашого часу. – 116-126
12. Е. Берн. Секс в людській любові.

13. Psychopathia Sexualis, with especial reference to the antipathic sexual instinct, a medico-forensic study; By Krafft-Ebing, R. von (Richard), 1840-1902; Rehman, Francis Joseph, 1852-
14. Paynter, A., & Leaper, C. (2016). Heterosexual dating double standards in undergraduate women and men. *Sex Roles: A Journal of Research*, 75(7-8), 393–406. <https://doi.org/10.1007/s11199-016-0628-8>
15. Sexual survey: A cross-cultural perspective DOI:10.1590/S0102-37722007000100009
16. Sexual dissidence : Augustine to Wilde, Freud to Foucault By Dollimore, Jonathan
17. Чуйко Г.В., Чаплак Я.В. Міжособистісна довіра як передумова партнерських стосунків між людьми. Психологічний часопис : збірник наукових праць / за ред. С.Д. Максименка. 2020. Т.6. Вип. 1. К. :Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. С.29-39. URL: DOI: 10.31108/1.2020.6.1.3;
18. The Sexual Encounters Questionnaire: A Gender-Inclusive Survey of Sexual Victimization Across the Lifespan March 2024 Psychological Trauma Theory Research Practice and Policy
19. Implications of sexual fantasy characteristics and memory intensity for harmful sexual behaviour September 2023 Criminal Behaviour and Mental Health 33(5)
20. THE ROLE OF ATTACHMENT IN PORNOGRAPHY USE AND PROBLEMATIC PORNOGRAPHY USE: A SYSTEMATIC REVIEW June 2024 Journal of Sexual Medicine 21(Supplement_4)
21. Let Us Educate on Pornography: Young Education Students' Representations of Pornography January 2024 Sexuality Research and Social Policy
22. Implicit Gender Role Theory, Gender System Justification, and Voting Behavior: A Mixed-Method Study May 2024 Sexuality Research and Social Policy
23. Onanism: The Story of Onanism and the Story of Onan Are Not the Same September 2021
24. Biological Basis for Sexual Orientation June 2024
25. Differences in Sexual Satisfaction by Gender and Sexual Orientation February 2024 Journal of Sexual Medicine 21(Supplement_1)

